

Mededelingen betreffende Pyralidae (Lep.)

door

G. HELMERS Jr.

In de jaren 1961 tot en met 1964 werd door de biezonder prettige medewerking van de heer VAN AARTSEN mijn collectie verrijkt met een zestal soorten Pyralidae welke nieuw voor onze fauna zijn. Eén er van, *Diasemia ramburialis* Dup., is inmiddels reeds gepubliceerd (LEMPKE 1962 : 202), terwijl *Eurhodope marmorea* Haw. al in 1928 werd gevangen en gekweekt, maar door foutieve determinatie nog niet voor onze fauna bekend was. Van *Hulstia oblitella* Zell. kreeg ik ook van de heer HUISMAN een aantal exemplaren ten geschenke. Van deze soort werd het eerste exemplaar ter bevestiging van de determinatie aan de heer P. E. S. WHALLEY gezonden. Alle hiervoor genoemde heren dank ik zowel voor de geschonken exemplaren als voor de hartelijke medewerking.

Eurhodope marmorea Haw. De eerste Nederlandse exemplaren van deze soort dateren reeds, zoals hierboven werd vermeld, uit het jaar 1928, toen Dr. LYCKLAMA op 26 juni er één uit een kweek op *Prunus spinosa* L. verkreeg en op 28 juli 1 afgevlogen exemplaar ving. Beide uit Heien (Gem. Bergen in Limburg). Deze vlinders stonden in het Zoölogisch Museum te Amsterdam onder *Eurhodope suavella* Zinck. Vermoedelijk is Dr. LYCKLAMA misleid door de voedselplant van laatstgenoemde soort, die eveneens op *Prunus spinosa* L. leeft. Verder zijn er tot 1960 geen vangsten bekend. In dat jaar werd de vlinder op twee plaatsen aangetroffen, n.l. te Goes (KUCHLEIN) en te Valkenisse (VAN AARTSEN). Nadien werd in laatstgenoemde plaats de soort ieder jaar gevangen in een totaal van meer dan 20 stuks. Ofschoon *marmorea* in alle omliggende landen voorkomt, behoort zij nergens tot de min of meer gewone soorten. Grootste verbreiding in Zuid-Engeland, echter in geringe aantallen. Pas in Beieren komt zij plaatselijk talrijker voor.

Manhatta biviella Zell. In de jaren 1962, '63 en '64 werden in totaal een veertigtal exemplaren gevangen. Wij kunnen deze soort wel als één der merkwaardigste van onze Pyralidenfauna beschouwen. Zij vliegt n.l. in Oostenrijk, Italië en Joego-Slavië en heeft daarnaast nog een verspreidingsgebied in het zuiden van Frankrijk langs de kust van de Atlantische Oceaan. De laatste jaren zijn daar een aantal nieuwe vindplaatsen in de Oostzee aan toegevoegd, n.l. de eilanden Gotland, G. Sand (Zweden) en Bornholm (Denemarken). Het biotoop dat bij de Franse vindplaatsen en van laatstgenoemde eilanden vermeld wordt, blijkt overeen te stemmen met de vindplaats van de Nederlandse dieren, t.w. vlak bij de kust gelegen zandgronden (duinen) te Valkenisse, die met *Pinus*-soorten begroeid zijn. HASENFUSS (1960 : 78) geeft als voedselplanten *Pinus pinaster* Sol en *laricio* Pois. De rupsen leven in de mannelijke bloeiwijzen.

Hulstia oblitella Zell. (comb. nov.) In totaal zijn in de jaren 1959 t/m 1964 ruim 40 exemplaren gevangen. Het eerste exemplaar op 11 mei 1959 te Amsterdam (KUCHLEIN), het tweede op 16 aug. 1959 te Halfweg (VAN AARTSEN) en het derde op 18 aug. 1959 te Melissant (HUISMAN). De overige exemplaren werden door beide laatstgenoemde heren gevangen te Halfweg, Melissant en Valkenisse.

Op het vasteland van West Europa zijn dit op het ogenblik de meest noordelijk gelegen vindplaatsen. Slechts in 1960 en 1964 werden vangsten gedaan in Halfweg en alleen in 1960 in Amsterdam. In 1960 t/m 1964 stonden zowel in Oostkapelle als in Valkenisse vanglampen van de heer VAN AARTSEN. Gezien het feit, dat er in deze jaren geen enkel exemplaar in Oostkapelle werd gevangen en de vlinder ieder jaar in Valkenisse voorkwam, zou dit er op wijzen, dat wij hier niet met trekkers te doen hebben. Ook in Zuid-Engeland komt *oblitella* de laatste jaren weer plaatselijk voor.

De soort wordt in de meeste publicaties in het genus *Heterographis* Rag. geplaatst. ZELLER (1848 : 597) beschreef hem onder de naam *Ephestia*, waar hij uiterlijk veel op lijkt. RAGONOT (1885/6 : 30/31) plaatste een aantal soorten uit diverse genera in het nieuwe geslacht *Heterographis*. Deze soorten waren *sabulosella* Stgr., *terstrigella* Chr., *rhodochrella* H-S., *pyrethrella* H-S., *candidatella* Ld., *ochracea* Stgr. en *samaritanella* Zell. Provisorisch plaatste hij hier *oblitella* in. Hij wees echter geen type aan voor het genus. Bij latere auteurs werden voor *Heterographis* diverse soorten als type genomen, doch geen enkele hiervan behoorde tot de door RAGONOT genoemde definitieve soorten. BISSET heeft dit echter opgelost door in PIERCE (1938 : 59) *samaritinella* Z. als type van het genus aan te wijzen.

AMSEL (1940 : 39) plaatste *oblitella* in het genus *Trissonca* naar aanleiding van het feit dat hij *Trissonca ischnopsis* Meyr. onderzocht had en deze als synoniem van *oblitella* Rag. beschouwde. *Ischnopsis* Meyr. is echter niet het type van het geslacht *Trissonca*, maar *mesactella* Meyr. De heer P. E. S. WHALLEY was zo vriendelijk mij tekeningen van de genitaliën van deze soort te zenden. Na onderzoek bleek dit genus niet in aanmerking te komen. M.i. behoort de soort in het genus *Hulstia* Rag., waarvan als type is aangewezen *Nephopteryx undulatella* Clem., welke soort door RAGONOT oorspronkelijk zelfs als synoniem van *oblitella* Zell. beschouwd werd. Voor een definitie van de nauw verwante genera *Heterographis* Rag., *Hulstia* Rag. en *Staudingeria* Rag. kan naar HEINRICH (1956 : 193/96) verwezen worden.

Udea lutealis Hübn. In 1964 één exemplaar te Halfweg (N.H.) gevangen op 4 augustus. Volgens BEIRNE (1952 : 144/5) komt de soort op ruderaalterreinen voor en leeft op een groot aantal soorten lage planten. In onze omgeving is zij echter alleen in Engeland gewoon. Haar areaal in N.W.-Europa is evenwel zeer groot: in het westen geheel Engeland en Ierland, Hebriden en Orkaden en in het noorden tot midden Noorwegen en Zweden. Op het vasteland in onze onmiddellijke omgeving zeer zelden gevangen.

Perinephila perlucidalis Hübn. Op 30 juni 1961 werden door de heer VAN AARTSEN in Best (N.B.) twee Pyraliden op licht gevangen, die door hem nog niet eerder bij zijn vangsten werden waargenomen en waarop hij mij attent maakte. Hij had inderdaad goed gekeken, want het bleken twee exemplaren van de genoemde soort te zijn. Vóór 1940 was deze in West-Europa beperkt tot een deel van Noord-Frankrijk en enkele plaatsen in België. De vindplaatsen in ons gebied sluiten hierbij aan. Behalve in Best werd hij ook in 1962 in Bergeijk gevangen door Prof. VAN WISSELINGH. Dit exemplaar mocht ik voor mijn collectie behouden, waarvoor ik hem hierbij nogmaals hartelijk dank.

In 1951 werden in Engeland de eerste dieren gevangen in „Wood Walton Fen” (Hunts.), vermeld door R. M. MERE (1957 : 162/3). PFISTER (1958 : 121) noemt vangsten in Beieren sinds 1944. Hierdoor wordt het ten zuiden van ons land gelegen areaal verbonden met dat in Oostenrijk. Na 1940 breidt de soort zich sterk uit in N.W.-Europa door vangsten in Finland, Zweden en Denemarken (WOLF 1956 : 200/1 en 1959 : 130/31), zodat er in de laatste drie decennia zeer grote wijzigingen in het verspreidingsgebied zijn ontstaan.

Summary

Five species of Pyralidae are mentioned which are new to the Dutch fauna.

1. *Eurhodope marmorea* Haw. was already bred in 1928, but was misidentified. Up till now found in Dutch Limburg and in Sealand prov.

2. *Manhatta biviella* Zell. First found in 1962, only known from one locality in the prov. of Sealand near the coast of the North Sea (sand dunes covered with *Pinus*).

3. *Hulstia oblitella* Zell. From 1959 found in four localities in the provinces of North Holland, South Holland, and Sealand.

In the writer's opinion the species does not belong to the genus *Heterographis*, as is done by most authors, or in *Trissona*, as was done by AMSEL, but in *Hulstia* Rag.

4. *Udea lutealis* Hübn. One specimen about 10 km west of Amsterdam in August 1964.

5. *Perinephila perlucidalis* Hübn. Two specimens in the centre of North Brabant in 1961, one in another locality in the same province in 1962.

Literatuur

- AMSEL, H. G., 1940, Ueber alte und neue Kleinschmetterlinge aus dem Mittelm. Geb. *Veröff. dtsh. Kol. Museum Bremen* 3.
- BEIRNE, B. P., 1952, British Pyralid and Plume Moths.
- HASENFUSS, I., 1960, Die Larvalsystematik der Zünsler. *Abhandlungen zur Larvalsystematik der Insekten* 5.
- HEINRICH, C., 1956, American Moths of the Subfamily Phycitinae. *U.S. Nat. Mus. Bulletin* 207.
- LEMPKE, B. J., 1962, Trekvinders in 1961. *Ent. Ber.* 22.
- MERE, R. M., & BRADLEY, 1957, *Entomol. Gazette* 8.
- PIERCE, F. N., 1938, The Genitalia of the British Pyrales etc.
- PFISTER, H., 1958, Beiträge zur Kenntnis der Pyralidenfauna Nordbayerns. *Mitt. Münch. ent. Ges.* 48.
- RAGONOT, E. L., 1885/6, *Ent. monthly Mag.* 22.
- WOLFF, N. L., 1956, Nye og sjældne danske Sommerfugle fra Nordbornholm 1955. *Ent. Medd.* 27.
- , 1959, Bemaerkninger om nogle danske Pyralider. *Flora og Fauna* 65.
- ZELLER, P. C., 1848, *Isis von Oken*.

Amsterdam-Slotermeer, v. Koetsveldstraat 8.